

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำที่ตามทัศนะของพุทธปรัชญา
เถรวาท

ผู้วิจัย : พระมหาประทีป สิริปญฺโญ

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (ปรัชญา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาพรชัย สิริวโร, ดร. ป.ธ. ๙ พธ.บ. (อังกฤษ), อ.ม. (จริยศาสตร์ศึกษา)
M.Phil. (Philo), Ph.D. (Philo)

: พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ. ดร., ป.ธ. ๙ พม., พธ.บ.(การบริหารการศึกษา),
M.A., Ph.D. (Philo).

วันสำเร็จการศึกษา ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำที่ตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท” มีวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาหน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำ ๒. เพื่อศึกษาหน้าที่ทางศีลธรรมของพุทธปรัชญาเถรวาท ๓. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำที่ตามทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ พบว่า ศีลธรรมตามทัศนะของค่าน้ำเป็นสิ่งที่สมบูรณ์ก่อนประสบการณ์ เจตนาดีเป็นสิ่งที่เดี่ยวที่ดีสมบูรณ์ในตัวเองและปราศจากเงื่อนไข ดังนั้นการกระทำที่ดีและถูกต้อง คือการกระทำที่เกิดจากเจตนาดีเท่านั้น ค่าน้ำเห็นว่า แรงจูงใจที่ผลักดันให้มนุษย์กระทำการต่าง ๆ นั้นมี ๒ อย่างคือ แรงจูงใจจากความสำนึกในหน้าที่ และแรงจูงใจที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึก การกระทำจากแรงจูงใจที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่เท่านั้นที่มีค่าทางศีลธรรม การกระทำที่เกิดจากความสำนึกในหน้าที่ คือการกระทำที่เกิดจากเหตุผล และเหตุผลเป็นสิ่งที่มิอยู่ในธรรมชาติของมนุษย์ การกระทำที่เกิดจากเหตุผล คือการกระทำตามกฎหมายศีลธรรม กฎศีลธรรมเป็นสากลและเป็นปรนัย มีลักษณะเป็นคำสั่งที่เด็ดขาด ต้องปฏิบัติตามโดยไม่มีเงื่อนไข ศีลธรรมถือว่าเป็นพันธะผูกมัด

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ พบว่า หน้าที่ทางศีลธรรมของพุทธปรัชญาเถรวาทมีเป้าหมายอยู่ที่การดับทุกข์ ทุกข์เกิดจากการกระทำที่มีอกุศลมูลเป็นแรงผลักดัน การละอกุศลมูลจึงเป็นการกระทำที่เป็นไปเพื่อการดับทุกข์ คำทางศีลธรรมจึงขึ้นอยู่กับกระทำที่เป็นไปเพื่อละอกุศลมูล ซึ่งจะสัมพันธ์อยู่กับการดับทุกข์ หลักการปฏิบัติคือ การละความชั่ว ทำความดี ทำใจให้บริสุทธิ์ วิธีการคือการปฏิบัติตามมรรคมงคล ๘ สงเคราะห์ลงในเรื่องของ ปัญญา ศีล และสมาธิ

จากการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ พบว่า พุทธปรัชญาเถรวาทเห็นตรงกับค่าน้ำที่ เจตนาเป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำ ในกรณีของแรงจูงใจ ค่าน้ำที่เห็นว่าการกระทำที่มีแรงจูงใจจากความสำนึกในหน้าที่ เป็นการกระทำที่มีคำทางศีลธรรม ส่วนพุทธปรัชญาเถรวาทเห็นว่า การกระทำที่มีแรงจูงใจจากฉันทะ เป็นการกระทำที่มีคำทางศีลธรรม เพราะเป็นการกระทำในฝ่ายกุศล แต่แนวคิดของค่าน้ำที่เป็นเรื่องเคร่งครัดตายตัว เพราะค่าน้ำที่เห็นว่าแม้แต่การกระทำที่เกิดจาก อารมณ์ความรู้สึกฝ่ายบวกก็ไม่มีคำทางศีลธรรม ซึ่งพุทธปรัชญาเถรวาทไม่เห็นด้วยกับค่าน้ำ เพราะถือว่าการกระทำที่เกิดจากอารมณ์ความรู้สึกฝ่ายบวก เช่น ความเมตตา กรุณา เป็นการกระทำที่มีคุณธรรม ทั้งสองทัศนะมีเป้าหมายเดียวกัน คืออิสรภาพของมนุษย์ และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ควรแก่การเคารพ

Thematic Paper : An analytical Study of Kant 's Moral Duty in Theravada
Buddhist Philosophical Viewpoint

Researcher : Pramaha Prateep Siripanyo (Siripin)

Degree : Master of Arts (Philosophy)

Thesis Supervisory Committee

: Pramaha Pornchai Sirivaro, Pali VII, B.A. (English), M.A.(Ethical
Studies), M.Phil. (Philo), Ph.D. (Philo).

Asst. Prof. Dr. Pramaha Krisana Taruno, Pali III, B.A., M.A.
Ph.D. (Philo).

Date of Graduation : September 21 2015

Absract

The thesis entitled “An analytical study of Kant 's moral duty in Theravada Buddhist philosophical viewpoint” has three objectives : 1) to study Kantian moral duty, 2) to study moral duty in Theravada Buddhist philosophy, 3) to analyze Kantian moral duty in Theravada Buddhist philosophical viewpoint. This is a qualitative research.

In the first objective, it was found that the Kantian morality is a priori and an absolute one. The good will is the solely absolute good without any condition. Therefore, the morally good action is the one that arises out of only good will. According to Kant, a human being is caused to act by two kinds of motivations that are : 1. Motivation in duty and 2. Motivation in emotion, the former one is of moral – value – action ; this means the action which stems from reason, since the reason is the human being 's nature then the action base on reason becomes an action in accordance with the moral law. The moral law is objectively universal law and categorically imperative. One must unconditionally follow it.

In the second objective, it was found that the moral duty in Theravada Buddhist philosophy is aimed at eradicating suffering. The suffering in question is caused by the unwholesome motivation; to get rid of the unwholesome motivation is a kin to putting an end to suffering. In this, the moral value depends upon such a kind of action. Theravada Buddhist Philosophy prescribes Eightfold path as the way to deal with suffering.

In the third objective, Theravada Buddhist philosophy agrees with Kant that the action is judged by the will. On the one hand, Kant regarded the action done by motivation in duty as the moral – value – action; on the other hand, the Theravada Buddhist philosophy regarded the action done by the will as the moral – value – action because it is of wholesome one. While Kantian view of moral duty is so strict, Theravada Buddhist philosophy disagrees with such Kant's view because some action done by positive motivation such as loving kindness is of moral – value – action. The study shows that both views focus on human being's freedom and perfection.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายคน ที่ได้มีเมตตาอนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ให้ความรู้ และให้คำแนะนำที่เป็นสิ่งช่วยนำทางให้งานเขียนเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์พระมหาพรชัย สิริวิโร ดร. และอาจารย์พระมหาภุชณะ ตรุโณ, ผ.ศ. ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาช่วยให้คำแนะนำและตรวจแก้วิทยานิพนธ์ ตลอดจนขอขอบคุณเหล่าคณาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกท่านที่เคยสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ความรู้และความอนุเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ

ถ้าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าหรือประโยชน์อยู่บ้าง ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ทรงคุณอันประเสริฐ อันได้แก่ พระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ที่ได้ทรงมอบคำสอนอันหาค่ามิได้ให้แก่ชาวโลก และขอน้อมบูชาเป็นเครื่องรำลึกถึงบรรดาเหล่านักปราชญ์ทั้งหลายที่ได้ช่วยจุดประกายแห่งปัญญา และกระตุ้นให้มนุษย์กล้าที่จะใช้ความคิดในการแสวงหาความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของโลกและชีวิต

พระมหาประทีป สิริปญโญ (ศิริปิ่น)

๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๔
๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๔
๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๕
๑.๖ ขอบเขตของการวิจัย	๑๑
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๒
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๒
บทที่ ๒ หน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำ	
๒.๑ อภิปรายและญาณวิทยาของค่าน้ำ	๑๔
๒.๑.๑ แนวคิดอภิปรายและญาณวิทยา	๑๔
๒.๑.๒ เหตุผล ๒ ประเภท	๑๖
๒.๑.๒.๑ เหตุผลบริสุทธิ์	๑๗
๒.๑.๒.๒ เหตุผลปฏิบัติ	๑๗
๒.๒ ฐานของศีลธรรมในทัศนะของค่าน้ำ	๑๘

๒.๓ มนุษย์ในทัศนะของค่านั้	๒๔
๒.๔ หน้าที่ทางศีลธรรมของค่านั้	
๒.๔.๑ ศีลธรรมตามทัศนะของค่านั้	๒๖
๒.๔.๒ หน้าที่ทางศีลธรรมตามทัศนะของค่านั้	๒๖
๒.๔.๓ เจตนาดีและผลของเจตนา	๓๐
๒.๔.๔ เจตนาดีกับหน้าที่	๓๖
๒.๔.๕ แรงกระตุ้นของหน้าที่	๓๘
๒.๔.๕.๑ แรงโน้มทางอารมณ์	๓๘
๒.๔.๕.๒ แรงโน้มของหน้าที่	๔๑
๒.๔.๖ หน้าที่กับกฎศีลธรรม	๔๓
๒.๔.๖.๑ คำสั่งที่มีเงื่อนไข	๔๖
๒.๔.๖.๒ คำสั่งแบบเด็ดขาด	๔๗
๒.๔.๖.๓ หน้าที่กับความเคารพกฎ	๔๕
๒.๔.๖.๔ สูตรคำสั่งเด็ดขาด	๕๔
(๑) หลักของความเป็นสากล	๕๔
(๒) หลักสำหรับมนุษย์ในฐานะที่มีเป้าหมายในตัวเอง	๕๖
(๓) หลักของความเป็นอิสระในตนเอง	๕๘
๒.๔.๗ ประเด็นข้อโต้แย้ง	๖๐
๒.๔.๗.๑ คำถามของไมเคิล เจ แซนเคิล	๖๒
๒.๔.๗.๒ คำถามของจอห์น สจ๊วต มิลล์	๖๓
๒.๔.๗.๓ โทมัส ฮอบส์ กับปัญหาแรงจูงใจ	๖๕

บทที่ ๓ หน้าที่ทางศีลธรรมของพุทธปรัชญาเถรวาท

๓.๑ อภิปรัชญาของพุทธปรัชญาเถรวาท	๖๗
๓.๒ ฐานของศีลธรรมของพุทธปรัชญาเถรวาท	๗๐
๓.๓ มนุษย์ในทัศนะของพุทธปรัชญาเถรวาท	๗๓
๓.๔ หน้าที่ทางศีลธรรมของพุทธปรัชญาเถรวาท	๗๗

๓.๔.๑ ความหมายของศีลธรรม	๓๘
๓.๔.๒ หน้าที่ทางศีลธรรมของบรรพชิตและคฤหัสถ์	๓๙
๓.๔.๓ ระดับของหน้าที่ทางศีลธรรม	๘๑
๓.๔.๔ หน้าที่ทางศีลธรรมตามหลักโอวาทปาฏิโมกข์	๘๕
๓.๔.๕ หน้าที่ทางศีลธรรมตามหลักอริยสัจ ๔	๘๘
๓.๔.๖ หน้าที่ทางศีลธรรมตามหลักไตรสิกขา	๙๔
๓.๔.๗ แรงจูงใจในการทำหน้าที่	๙๕
๓.๔.๘ กรรมในฐานะของกฎศีลธรรม	๑๐๐
๓.๔.๙ ลักษณะของกรรม	๑๐๑
๓.๔.๑๐ ประเภทของกรรม	๑๐๘
๓.๔.๑๑ เกณฑ์ในการวินิจฉัยกรรมดี – กรรมชั่ว	๑๑๐
๓.๔.๑๒ ความมุ่งหมายของหลักกฎแห่งกรรม	๑๑๐

บทที่ ๔ วิเคราะห์หน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำตามทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท

๔.๑ วิเคราะห์ทฤษฎีสองโลกของค่าน้ำ	๑๑๒
๔.๒ วิเคราะห์ศักยภาพทางศีลธรรมของมนุษย์ในทัศนะของค่าน้ำ	๑๒๐
๔.๓ วิเคราะห์ศีลธรรมและหน้าที่ทางศีลธรรมของค่าน้ำ	๑๒๑
๔.๔ วิเคราะห์เจตนาและผลของการกระทำ	๑๒๓
๔.๕ วิเคราะห์แรงจูงใจในการกระทำ	๑๒๕
๔.๖ วิเคราะห์กฎศีลธรรมของค่าน้ำ	๑๓๖

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๔๔
๕.๒ ข้อวิจารณ์ของผู้วิจัย	๑๔๖
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๕

บรรณานุกรม	๑๕๐
------------	-----

ประวัติผู้วิจัย	๑๕๕
-----------------	-----

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

การใช้อักษรย่อชื่อคัมภีร์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้อ้างจากคัมภีร์พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยการระบุเล่ม ข้อ หน้า ตามลำดับ เช่น ที.ม. (ไทย) ๑๐ / ๒๑๖ / ๑๖๔ หมายถึง สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค เล่มที่ ๑๐ ข้อที่ ๒๑๖ หน้าที่ ๑๖๔

พระสุตตันตปิฎก

ที.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม. ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถาวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	เอกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง. ดิก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ดิกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง, ญก	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ลักกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ. ธ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ. อุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อุทาน	(ภาษาไทย)
ขุ. อิติ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อิติวุตตะกะ	(ภาษาไทย)
ขุ.สุ.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	สุตตนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.ม.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	มหานิบาตชาดก	(ภาษาไทย)

